

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. маг.-фарм. Илко Николаев Гетов, дф

Фармацевтичен факултет на Медицински университет София,

член на научно жури, назначено със Заповед № РД-109-370/21.8.2023 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Проф. д-р Светослав Георгиев, дм,

по конкурс за заемане на АД „ПРОФЕСОР“ в област на висшето образование 7.

„Здравеопазване и спорт“, по професионално направление 7.3 „Фармация“, научна специалност „БОЛНИЧНА ФАРМАЦИЯ“,

за нуждите на катедра „Организация и икономика на фармацията“,

Факултет „Фармация“ на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр.

Варна, обявен в ДВ, бр.54 от 23.6.2023 г.

Комисията по прием на документи е допуснала до участие в конкурса за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР“ по научната специалност „Болнична фармация“ един кандидат – Доц. Евгени Евгениев Григоров, доктор.

Комплектът документи, с които Доц. Григоров участва в конкурса са подредени съгласно изискванията, няма липсващи документи, представените доказателства са коректни, задълбочени и в съответствие с изискванията на нормативните документи, свързани с развитието на академичния състав.

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилник за приложение на Закона за развитие на академичния състав (ППЗРАС) и Правилник за развитието на академичния състав на МУ-Варна, ред. 2022 г. (ПРАСМУ-Варна).

Имам съавторство с кандидата в общо ПЕТ публикации или 7,1% от представения от него списък за участие в конкурса.

Професионално развитие на кандидата.

Доц. Евгени Григоров е завършил висше образование с образователно-квалификационна степен „магистър“ по фармация през 2002 г. в Медицински университет-София с много добър успех от семестриалните и държавни изпити. Последователно има придобити ОКС „магистър“ по „Здравна политика и мениджмънт на здравеопазването“ от Нов български университет, ОКС „бакалавър“ по специалност „Финанси“ и ОКС „магистър“ по специалност „Стопанска логистика“ от УНСС. Има признати специалности за следдипломно обучение по „Организация и икономика на дистрибуторската и аптечна практика“, „Клинична фармация“, „Икономика на здравеопазването“, „Организация и икономика на фармацевтичното производство“ и „Болнична фармация“. През 2014 г. успешно защитава дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“ по научната специалност „Социална медицина и

организация на здравеопазването и фармацията“ в Националния център за обществено здраве и анализи, на тема: „Проучване и фармакоикономическа оценка на профилактиката на рисковите фактори и терапията на ИБС“.

От 2015 г. до момента кандидатът заема академичната длъжност “Доцент” по специалността на докторската си дисертация в МУ – Варна.

Доц. Григоров има възходящо професионално и академично развитие и разнородна кариерна реализация, вкл. като практикуващ магистър-фармацевт в аптека и мениджър във фармацевтична компания. На практика сериозните умения, административен и практически опит са придобити постепенно, преминавайки през фармацевтичната сфера, държавна администрация, НЗОК, ВМА, здравни заведения, хоноруван и щатен преподавател в университети. Искам да отбележа, че в рамките на професионалната си кариера доц. Григоров демонстрира широка компетентност, устойчивост, разностранни интереси и целенасочена научно-приложна дейност. Основните области на публикационна и академична активност и приноси на кандидата са: Болнична фармация и фармакотерапия, История на фармацията, Експериментални лабораторни проучвания, Роля на болничния фармацевт при предоставяне на клинични фармацевтични услуги, Социална фармация и Оценка на здравните технологии.

В областта на националната лекарствена политика и лекарствената регулация в България доц. Григоров е ангажиран, като: член на работни групи към Министерство на здравеопазването и Националната здравноосигурителна каса, член на управителни органи на Български фармацевтичен съюз, Професионалната организация на болничните фармацевти в България, член и председател на Държавни изпитни комисии за придобиване на специалност за СДО, секретар на Комисията за ОЗТ към НЦОЗА, вкл. Зам.-министър на здравеопазването през периода 2020-2021 г.

Паралелно доц. Григоров има сериозен опит и участие в международни проекти и инициативи. Като представител в Европейската асоциация на болничните фармацевти участва активно в международния проект по изработването на Обща рамка за обучение по болнична фармация в ЕС – Работна група 1 – Мапинг на компетентностите.

Кандидатът притежава над 15-годишен преподавателски опит, като е преминал през всички академични длъжности от асистент до доцент в МУ-София, МУ-Варна и НЦОЗА в областта на социалната медицина и фармация.

Доц. Григоров е научен ръководител на 8 успешно защитили докторанти и 3 в процес на обучение в НЦОЗА, ЕДИН успешно защитил в МУ-Плевен, 2 успешно защитили и 2 зачислени за докторантура в МУ-Варна. Има множество (18) дипломанти, участие в научни журита, вкл. за заемане на академични длъжности. Владее английски език (приложен международен сертификат за ниво C1), френски език и ползва руски език. Притежава удостоверение за придобита професионална квалификация по компютърни технологии. Много важен факт в научното ръководство на докторанти, осъществявано от доц. Григоров е първият зачислен докторант по Докторска програма „Болнична фармация“ акредитирана от НАОА в МУ-Варна през миналата година.

Доц. Григоров е рецензент в различни научни международни списания, вкл. с Импакт фактор и Импакт ранг, рецензент на научни проекти по национални и

международни, вкл. на ЕС програми, член и ръководител на експертни групи за акредитация и др. Във връзка със спецификата на научната специалност на конкурса следва да се обърне внимание на активното участие, съдействие и ръководство от Доц. Григоров на местни и международни организации, проекти и програми в областта на фармацията, фармацевтичната регулация, лекарствената политика, болничната и клинична фармация и студентските асоциации във ФФ на МУ-София и ФФ на МУ-Варна. Примерите за това са: основател и Главен редактор на сп. Годишник по Болнична фармация (от 2015 г.), лектор на Професионалната организация на болничните фармацевти в България (ПОБФБ), Българското сдружение за онкологична фармация (БСОФ), студентски асоциации, НПО, инициатор на провеждането на ежегодно студентско състезание „Стани болничен фармацевт“ и др. Трябва да подчертая и участието на кандидата като ръководител, член на изследователски проект, наставник и представител за България в редица международни, национални и университетски проекти. От справката може да бъде обобщено участие в ШЕСТ проекта, 3 от които изследователски.

Учебно-преподавателска дейност.

Кандидатът покрива изискванията и има богат преподавателски опит – общо над 16 (шестнадесет) години. Последователно заема академичните длъжности асистент, старши асистент и главен асистент в Фармацевтичен факултет на МУ-София от учебната 2006/2007 година. Впоследствие е избран и заема АД „доцент“ във ФФ на МУ-Варна и към момента. Участва в преподаването на широк набор от дисциплини:

- Социална фармация и фармацевтично законодателство
- Фармакоикономика
- Медицински изделия
- История на фармацията
- Основи на клиничната фармация
- Фармацевтичен маркетинг
- Оценка на здравните технологии
- Фармацевтична регулация и икономикс
- Разработване на иновативни фармацевтични продукти и изделия

Доц. Григоров е участвал активно в разработването на учебните програми по всички гореизброени учебни дисциплини, също така е бил член и председател на изпитни комисии, вкл. за държавен изпит. Като председател на Държавната изпитна комисия за придобиване на специалност за СДО по болнична фармация мога убедено да потвърдя активната му роля и участие в изработването, съгласуването и утвърждаването от МЗ на Учебната програма през периода 2015-2016 г. От 2015 г. до настоящия момент участва в обучението на специализанти и в държавните изпитни комисии за придобиване на специалност за СДО по Болнична фармация, Клинична фармация и Организация и икономика на дистрибуторската и аптечна практика. Бил е

национален консултант по Болнична фармация на МЗ, впоследствие член на Експертния съвет по специалността.

Научно-преподавателската работа на Доц. Григоров със студенти, дипломанти, специализанти и докторанти е потвърдена с представените академични справки, служебни бележки, сертификати, дипломи, удостоверение за педагогическа компетентност, тематични курсове и реализирани научни публикации с участието на студенти, специализанти и докторанти. Учебната натовареност отговаря и надвишава изискванията и включва освен лекции и упражнения, практически семинари, курсове за квалификация, продължаващо обучение, ръководство на студентски кръжок по Болнична фармация в университета.

Доц. Евгени Григоров осъществява сериозна научно-преподавателска работа с докторанти. Към момента има общо 16 докторанти, от които 5 продължават обучението си и 11 успешно защитили. Тематика на разработваните под негово научно ръководство докторски дисертации е по няколко различни докторски програми и в различни научни и образователни институции. Следва да се подчертае, че защитените дисертационни трудове са с високо качество, актуална тематика и значими научни приноси. Считаю, че наличието на зачислен докторант по докторската програма по Болнична фармация на МУ-Варна под негово ръководство показва целенасочен интерес и личната му амбиция за развитие на това научно направление във факултета и университета.

Научно-изследователска дейност.

Доц. Григоров участва в конкурса със сериозна научна продукция и публикационна активност. Общо съм рецензирал 76 научни труда, както следва: 1 монография; 1 учебник; 3 учебни пособия; 1 студия и 70 научни публикации. Общият обем е 1666 страници и представя изчерпателно научните търсения, работата в екип и визията на кандидата за развитие в научната специалност.

От представените за оценка научни публикации 16 са в издания, които са реферирани и индексирани в световно известни бази данни с научна информация. С импакт фактор по Thomson Reuters са 9 публикации, останалите с импакт ранг и други бази данни като Scopus, Medline, Web of Science и др.

В показателите Г7 и Г8 от представената справка, научните публикации на кандидата са съответно 30 и 21 (плюс 3 извън минималните изисквания). Доц. Григоров е първи или единствен автор само в по една от оценяваните публикации. За оценката на кандидат за заемане на АД „професор“ считам, че трябва да се посочи че в над 45% той е последен автор, като продукцията многократно надхвърля минималните изисквания на ПРАСМУВ за професионалното направление. Представените изчисления са коректни и тяхното обобщение по групи критерии са посочени в таблицата.

Група от показатели	Професор	Доц. Евгени Евгениев Григоров, доктор
A1	50	50
B3	-	неприложимо
B4	100	268,5
Г	200	768,5, в т.ч. САМО от показатели Г7 и Г8
Д	100	450
Е	100	549,55

Представените за рецензиране научни трудове не са използвани за придобиване на ОНС „доктор“ и заемане на АД „доцент“.

Бих искал да отбележа основните области на научно-изследователски интереси на кандидата доц. Григоров, като неговите научно-теоретични и научно-приложни приноси могат да бъдат обобщени в следните ПЕТ направления:

1. Болнична фармация и фармакотерапия

Направлението е застъпено в 23 научни публикации. Проучени са възможностите за рационална фармакотерапия в лечебни заведения за болнична помощ при пациенти с различни заболявания. Представени са авторски данни от проведени различни изследвания за резултатите от лечението на сърдечно-съдови и неврологични заболявания. Анализирани са съвременни научни доказателства относно прилагането на концепцията за ускорено възстановяване след операция (ERAS) в жлъчно-чернодробната хирургия и свързаните с това социално-икономически последици, както са представени възможностите за въвеждане в България.

Бих искал да отбележа, че в бъдеще този принос следва да се доразвие с ролята на болничния и клиничен фармацевт във фармакотерапията, вкл. на уязвими групи пациенти, както и по време на кризисни ситуации на липси и недостиг на лекарства и медицински изделия.

2. История на фармацията

Представени за рецензиране са 6 публикации по темата в български издания. Те обхващат различни проучвания, които имат за цел да проследят исторически моменти и развитието през годините на знанията на учените за болестите и лекарствата. Представена е публикация, която представя възникването и развитието на модерните болници и болничните аптеки към тях по българските земи в епохата след Освобождението на България от османско владичество.

3. Експериментални лабораторни проучвания

Авторът има 7 научни публикации, включени в направлението. Представени са оригинални данни от проведени различни проучвания с експериментален характер. Изяснени са особеностите на стрес индуцираната аналгезия и оценка на действието на ендогенният канабиноид. Анализирани са възможностите за прилагане на циклично-медирана изотермична амплификация за откриване на *C. Burnetii* в България. Публикувани са данни от биофармацевтични изследвания на различни лекарствени форми и технология за разработване на фармацевтичен състав с приятни органолептични характеристики.

4. Роля на болничния фармацевт при предоставяне на клинични фармацевтични услуги

Направлението обхваща 18 публикации, като всички са в списания с научно рецензиране, с импакт фактор, импакт ранг и/или индексирани в Scopus. Представени са данни от проведени различни по тип и методология проучвания показващи ролята на болничните фармацевти при предоставяне на клинични фармацевтични услуги. Публикувани са няколко специфични клинични случаи с принос за науката и практиката. Проведени са анкетни проучвания с различни групи респонденти, като оригиналните резултати са представени на медицинската и фармацевтична общност.

5. Социална фармация и оценка на здравните технологии

Направлението също има голям обем от публикациите – общо 16, които включват проучване за измерване на удовлетвореността от предоставянето на аптечни услуги, като резултатите от него показват, че има положително отношение към разширяването на дейностите в аптеките и затвърждаване и разширяване ролята на фармацевта като доставчик на здравни услуги. Изследвани са няколко проблема на съвременното общество, като: дезинформацията, фалшивите новини и значението на социалните форуми. Представени са авторски данни от проведени няколко различни фармакоикономически проучвания. Анализирани са различни аспекти на процеса на ОЗТ в България.

Кандидатът Доц. Григоров е представил данни за цитируемост на научните си трудове ЧЕТИРИ пъти над минималните изисквания, съгласно ПРАСМУВ, което е доказателство за значимост и оценка на публикационната активност в международен научен аспект. Всички цитати са положителни, има данни за поддържане от кандидата на активни научни профили в бази-данни, членство в научни и професионални организации, участие на научни форуми и видимост на дейността.

Приемам и оценявам високо представената справка за приносите, считам, че те коректно и изчерпателно отразяват постигнатото от автора.

Бележки и препоръки.

Ще огранича своите коментари в тази част на рецензията до колегиални препоръки към кандидата. Споделям своето пожелание за активно продължаване на публикационната активност, фокус върху статии в списания с импакт фактор, разработване, развитие и апробиране на самостоятелни учебни програми. Сигурен съм че Доц. Григоров има желанието, волята и ще направи необходимото за развитието на болничната фармация, както като регулация, но също така обучение, специализация, качество на дейностите, устойчиво развитие и кариерна реализация на студенти, специализанти и специалисти от практиката, с широкия инструментариум на съвременните научни разбирания и подходи. С участието си в този конкурс Доц. Григоров слага собствен акцент в развитието на тази научна специалност.

Заключение.

Въз основа на представените от кандидата и рецензирани от мен материали по настоящия конкурс с единствен кандидат Доц. маг.-фарм. Евгени Евгениев Григоров, доктор, считам че са надхвърлени изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и ПРАСМУВ за заемане на академичната длъжност "Професор".

Давам изцяло положителната си оценка на научно-изследователската и учебно-преподавателска дейност на кандидата, като считам, че Доц. Григоров е доказан, уважаван и търсен специалист, и на базата на личните ми впечатления мога убедено да потвърдя, че той притежава качествата, умения, квалификация, опит и компетентност за заемане на АД „Професор“.

На основание на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и ПРАСМУВ, предлагам на членовете на ПОЧИТАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ да гласуват положително и да предложат за избор за заемане на АД „ПРОФЕСОР“ по научната специалност „БОЛНИЧНА ФАРМАЦИЯ“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.3 „Фармация“, за нуждите на катедра „Организация и икономика на фармацията“ на Факултет „Фармация“ на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна **Доц. маг.-фарм. ЕВГЕНИ ЕВГЕНИЕВ ГРИГОРОВ, доктор.**

Рецензент:

Проф. Илко Николаев Гетов, дф